

ŚWIADCZENIA RODZICIELSKIE NA DZIECI DLA RODZIN ZASTĘPCZYCH WYNIKAJĄCE Z KODEKSU PRACY I USTAWY O ŚWIADCZENIACH RODZINNYCH

Prawa i obowiązki rodziny zastępczej względem przyjmowanego dziecka oraz świadczenia, które zgodnie z prawem należą się rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinny dom dziecka, wynikają z Ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej staje się przesłanką dla opiekuna zastępczego do przyznania pewnych świadczeń określonych w Ustawie z dnia 28 listopada 2003r. o świadczeniach rodzinnych oraz wynikających z Kodeksu Pracy, które wynikają z natury zasiłków należnych dziecku lub jego opiekunowi.

Do świadczeń, które po spełnieniu ustawowych przesłanek mogą być przyznane opiekunom zastępczym, należą:

- ✓ jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka – tzw. becikowe,
- ✓ zasiłek pielęgnacyjny,
- ✓ specjalny zasiłek opiekuńczy,
- ✓ świadczenie pielęgnacyjne,
- ✓ świadczenie rodzicielskie – tzw. kosiniakowe.

Wszystkie niżej opisane świadczenia są wypłacane przez ośrodki pomocy społecznej w miejscu zamieszkania rodziny zastępczej. W ośrodkach tych udostępniane są zarówno wnioski, które należy wypełnić, jak i szczegółowe informacje dotyczące wymaganych dokumentów, od których złożenia zależy przyznanie wnioskowanego świadczenia.

UPRAWNIENIA OPIEKUNA ZASTĘPCZEGO WYNIKAJĄCE Z USTAWY O ŚWIADCZENIACH RODZINNYCH

Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka – tzw. Becikowe

Świadczenie to wynosi **1.000 zł** i jest wypłacane jednorazowo.

Ta jednorazowa ulga przysługuje każdemu, kto:

- jest rodzicem nowo narodzonego dziecka, lub
- jest jego opiekunem prawnym (opieka została powierzona przez sąd), lub
- opiekunem faktycznym (osobą, która przejęła opiekę nad dzieckiem i złożyła do sądu wniosek o adopcję dziecka),

i jednocześnie spełnia poniższe warunki:

- dochód na osobę w rodzinie nie przekracza 1.922 zł netto miesięcznie;
- matka dziecka, od co najmniej 10 tygodnia ciąży do porodu, była pod opieką medyczną (nie dotyczy opiekunów prawnych oraz opiekunów faktycznych).

Warunkiem możliwości ubiegania się przez rodzinę zastępczą o przyznanie becikowego jest posiadanie opieki prawnej nad dzieckiem umieszczonym w jej pieczy zastępczej. Nie ma przy tym znaczenia, czy sprawowana jest ona w formie rodziny spokrewnionej, niezawodowej, czy też zawodowej. O przyznanie świadczenia należy się zwrócić do właściwego ze względu na miejsce zamieszkania ośrodka pomocy społecznej.

Wniosek o przyznanie świadczenia należy złożyć **w ciągu 12 miesięcy** od dnia uzyskania opieki prawnej.

Ważne!

Do jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka – tzw. becikowego – uprawniona jest rodzina zastępcza lub prowadzący rodzinny dom dziecka pod warunkiem sprawowania opieki prawnej.

Świadczenie rodzicielskie – tzw. kosiniakowe

(uprawnione spokrewnione rodziny zastępcze lub niezawodowe rodziny zastępcze)

Świadczenie rodzicielskie – tzw. kosiniakowe, inaczej zwane również rocznym becikowym – jest wypłacane w miejsce pobierania zasiłku macierzyńskiego osobom, które w dniu objęcia dziecka opieką nie miały uprawnień pracowniczych, a co za tym idzie: nie mogły przejść na urlop macierzyński. Świadczenie to przeznaczone jest więc w szczególności **dla rolników, osób zatrudnionych na podstawie umów cywilnoprawnych, studentów oraz osób bezrobotnych**. O świadczenie rodzicielskie mogą ubiegać się rodziny zastępcze spokrewnione lub rodziny zastępcze niezawodowe. **Obecnie wynosi ono 1000 zł.**

Omawiana pomoc przysługuje **bez względu na wysokość dochodu rodziny** i jest wypłacane:

- przez 52 tygodnie przy narodzinach jednego dziecka;
- przez 65 tygodni przy narodzinach 2 dzieci;
- przez 67 tygodni przy narodzinach 3 dzieci;
- przez 69 tygodni przy narodzinach 4 dzieci;
- przez 71 tygodni przy narodzinach więcej niż 4 dzieci.

Świadczenie przysługuje rodzicowi zastępczemu od dnia objęcia dziecka lub dzieci opieką, jednak nie dłużej niż do dnia ukończenia przez dziecko 7. roku życia, a w przypadku dziecka z odroczonym obowiązkiem szkolnym – 10. roku życia.

Należy pamiętać, że w pierwszej kolejności omawiane świadczenie przysługuje matce. Ojciec otrzyma je, w przypadku gdy matka skróci okres pobierania kosiniakowego, jednakże po wykorzystaniu co najmniej 14 tygodni od dnia urodzenia dziecka, lub jeżeli nastąpi śmierć matki bądź porzucenie dziecka przez matkę.

Jeżeli jeden z rodziców otrzymuje zasiłek macierzyński, drugi z rodziców nie ma już prawa do kosiniakowego.

Pomoc przysługuje także rodzicom w przypadku, gdyby zasiłek macierzyński byłby niższy niż 1.000 zł miesięcznie. Dochodzi wówczas do wyrównania zasiłku.

Prawo do świadczenia rodzicielskiego ustala się, począwszy od miesiąca urodzenia lub przysposobienia dziecka, a w przypadku opiekuna faktycznego dziecka i rodziny zastępczej, z wyjątkiem rodziny zastępczej zawodowej, od miesiąca objęcia dziecka opieką, **jeżeli wniosek o ustalenie prawa do świadczenia rodzicielskiego został złożony w terminie 3 miesięcy**, licząc od dnia urodzenia lub przysposobienia dziecka, a w przypadku osób opiekuna faktycznego dziecka i rodziny zastępczej, z wyjątkiem rodziny zastępczej zawodowej, od dnia objęcia dziecka opieką.

W przypadku złożenia wniosku po terminie, nie później jednak niż w okresie 52 tygodni, w przypadku urodzenia (przysposobienia, objęcia opieką) jednego dziecka i odpowiednio dłużej w przypadku urodzenia (przysposobienia, objęcia opieką) więcej dzieci, prawo do świadczenia rodzicielskiego ustala się, począwszy od miesiąca, w którym wpłynął wniosek.

Wniosek trzeba złożyć w siedzibie instytucji gminnej zajmującej się pomocą społeczną (urząd gminy lub miasta), za pomocą internetowej strony rządowej (strony www urzędu) lub przy pomocy operatora pocztowego.

Zasiłek pielęgnacyjny

(uprawnione wszystkie dzieci umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej)

Zasiłek pielęgnacyjny przysługuje dziecku niepełnosprawnemu. Oznacza to, że jedynym warunkiem jego uzyskania jest posiadanie przez dziecko orzeczenia o niepełnosprawności.

Wniosek o zasiłek pielęgnacyjny należy złożyć do właściwego miejscowo ośrodka pomocy społecznej. Może z nim wystąpić rodzina zastępcza (bez względu na formę) – niezależnie od tego, czy ma ona także status opiekunów prawnych. Do wniosku należy dołączyć kopię postanowienia albo o byciu rodziną zastępczą, albo o opiece prawnej.

Wysokość zasiłku pielęgnacyjnego od 1 listopada 2019r. wynosi 215,84 zł miesięcznie.

Specjalny zasiłek opiekuńczy

(uprawniona rodzina zastępcza spokrewniona)

Specjalny zasiłek opiekuńczy jest świadczeniem przysługującym osobom, na których zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz. U. z 2020r. poz. 1359) ciąży obowiązek alimentacyjny, a także współmałżonkom jeżeli rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w związku z koniecznością sprawowania stałej opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

Specjalny zasiłek opiekuńczy przysługuje, jeżeli łączny dochód rodziny osoby sprawującej opiekę oraz rodziny osoby wymagającej opieki w przeliczeniu na osobę nie przekracza kwoty kryterium dochodowego wynoszącego 764 zł netto.

Specjalny zasiłek opiekuńczy przysługuje w kwocie 620 zł miesięcznie.

O wypłatę tego świadczenia mogą wystąpić jedynie osoby sprawujące pieczę w ramach spokrewnionej rodziny zastępczej.

Świadczenie pielęgnacyjne

(uprawniona rodzina zastępcza spokrewniona)

Świadczenie pielęgnacyjne od 1 stycznia 2022r. wynosi **2119 zł** miesięcznie.

Świadczenie pielęgnacyjne z tytułu rezygnacji z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, przysługuje:

- 1) matce albo ojcu,
- 2) opiekunowi faktycznemu dziecka,
- 3) osobie będącej rodziną zastępczą spokrewnioną, w rozumieniu ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- 4) innym osobom, na których zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy ciąży obowiązek alimentacyjny, z wyjątkiem osób o znacznym stopniu niepełnosprawności
– jeżeli nie podejmują lub rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w celu sprawowania opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie

ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji, albo osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności.

Świadczenie pielęgnacyjne przysługuje, jeżeli niepełnosprawność osoby wymagającej opieki powstała:

- 1) nie później niż do ukończenia 18. roku życia lub
- 2) w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej, jednak nie później niż do ukończenia 25. roku życia.

W przypadku zbiegu uprawnień do następujących świadczeń:

- 1) świadczenia rodzicielskiego, lub*
- 2) świadczenia pielęgnacyjnego, lub*
- 3) specjalnego zasiłku opiekuńczego, lub*
- 4) dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego, lub*
- 5) zasiłku dla opiekuna, o którym mowa w ustawie z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów*

- przysługuje jedno z tych świadczeń wybrane przez osobę uprawnioną.

UPRAWNIENIA RODZIELSKIE OPIEKUNA ZASTĘPCZEGO WYNIKAJĄCE Z KODEKSU PRACY

Urlop macierzyński

(uprawnione spokrewnione rodziny zastępcze lub niezawodowe rodziny zastępcze)

Zgodnie z zapisami Kodeksu pracy (art. 1824, art. 183) pracownik, który przyjął dziecko na wychowanie jako rodzina zastępcza (z wyjątkiem rodziny zastępczej zawodowej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka), ma prawo do urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego w wymiarze:

- 20 tygodni – w przypadku przyjęcia jednego dziecka,
- 31 tygodni – w przypadku przyjęcia dwojga dzieci,
- 33 tygodnie – w przypadku przyjęcia trojga dzieci,
- 35 tygodni – w przypadku przyjęcia czworga dzieci,
- 37 tygodni – w przypadku przyjęcia pięciorga lub większej liczby dzieci.

Urlop ten jest należny w przypadku przyjęcia dziecka poniżej 7. roku życia, a w przypadku przyjęcia do rodziny dziecka z orzeczoną odroczone obowiązkami szkolnymi – do ukończenia przez niego 10. roku życia. W przypadku gdy do rodziny zastępczej trafi dziecko tuż przed 7. urodzinami (ewentualnie 10. w przypadku dziecka o odroczone obowiązkami szkolnymi), urlop macierzyński należy im się w wymiarze 9 tygodni.

Urlop rodzicielski

(uprawnione spokrewnione rodziny zastępcze lub niezawodowe rodziny zastępcze)

Rodzicom zastępczym przysługuje również urlop rodzicielski w wymiarze:

- 32 tygodnie w przypadku przyjęcia jednego dziecka,
- 34 tygodnie w przypadku przyjęcia dwojga lub większej liczby dzieci.

Za okres tego urlopu przysługuje zasiłek macierzyński w wysokości 80% wynagrodzenia (w przypadku gdy osoba uprawniona od razu występuje z wnioskiem o udzielenie urlopu rodzicielskiego) lub 100% wynagrodzenia za okres urlopu macierzyńskiego i 60% za okres urlopu rodzicielskiego (kiedy pracownik złoży wniosek o taki sposób wypłaty lub złoży wniosek o urlop rodzicielski w czasie trwania urlopu macierzyńskiego).

Z urlopu macierzyńskiego i rodzicielskiego mogą skorzystać tylko osoby tworzące rodzinę zastępczą niezawodową lub rodzinę zastępczą spokrewnioną.

DODATKOWE UPRAWNIENIA RODZIELSKIE OPIEKUNA ZASTĘPCZEGO

Ulga podatkowa na dziecko

Ulga prorodzinna uprawnia rodziców i opiekunów dzieci do zapłaty mniejszego podatku dochodowego. Skorzystać z niej mogą rodzice, opiekunowie oraz rodzice zastępczy. Przy czym **warunkiem zastosowania tej ulgi jest faktyczne wykonywanie władzy rodzicielskiej** nad małoletnim dzieckiem, tj. sprawowanie pieczy nad dzieckiem oraz jego majątkiem, a także rzeczywiste wychowywanie dziecka. Utrzymywanie sporadycznych kontaktów z dzieckiem (np. po rozwodzie) czy płacenie alimentów, nie wystarcza do zastosowania ulgi.

Omawiana ulga przysługuje na każde dziecko:

- które w danym roku podatkowym nie ukończyło 18. roku życia;
- posiadające niepełnosprawność, które otrzymuje zasiłek pielęgnacyjny lub rentę socjalną;
- które w danym roku podatkowym nie ukończyło 25. roku życia, które ciągle się uczy, o ile jego dochody (z wyjątkiem renty rodzinnej) i przychody uzyskane w ramach ulgi dla młodych, po zsumowaniu nie przekraczają 3.089 zł.

Owe „świadczenie” prorodzinne obłożone jest limitami dochodowymi. Aby więc opiekun mógł skorzystać z ulgi:

- przy posiadaniu więcej niż jednego dziecka – nie ma ograniczeń dochodów. Bez względu na dochód ulga obowiązuje;
- przy posiadaniu jednego dziecka, wychowując je samotnie – limit został ustalony na 112.000 zł dochodu rocznego – powyżej ulga nie obowiązuje.
- przy posiadaniu jednego dziecka, wychowując je przez cały rok jako małżeństwo – limit wynosi 112.000 zł łącznego dochodu rocznego;
- przy posiadaniu jednego dziecka, wychowując je z drugim rodzicem dziecka, bez posiadania małżeństwa – limit wynosi 56.000 zł limitu rocznego dla rodzica korzystającego z ulgi (z ulgi mogą korzystać oboje rodziców).

Ulęgę rozlicza się w rocznym zeznaniu podatkowym, podając liczbę dzieci i ich numery PESEL, a w przypadku braku tych numerów imiona, nazwiska oraz daty urodzenia dzieci.

W zeznaniu podatkowym za rok 2021, rodzic (lub opiekun) ma prawo do odliczenia:

- na pierwsze dziecko – 92,67 zł miesięcznie (rocznie 1.112,04 zł);
- na drugie dziecko – 92,67 zł miesięcznie (rocznie 1.112,04 zł);
- na trzecie dziecko – 166,67 zł miesięcznie (rocznie 2.000,04 zł);
- na czwarte i każde kolejne dziecko – 225 zł miesięcznie (rocznie 2.700 zł).

Na żądanie organów podatkowych lub organów kontroli skarbowej podatnik jest obowiązany przedstawić zaświadczenia, oświadczenia oraz inne dowody niezbędne do ustalenia prawa do odliczenia (uznać należy zasadę, że może to być każdy dowód, który przyczyni się do ustalenia stanu faktycznego), w szczególności:

- odpis aktu urodzenia dziecka,
- zaświadczenie sądu rodzinnego o ustaleniu opiekuna prawnego dziecka,
- odpis orzeczenia sądu o ustaleniu rodziny zastępczej lub umowę zawartą między rodziną zastępczą a starostą,
- zaświadczenie o uczęszczaniu pełnoletniego dziecka do szkoły.

Karta Dużej Rodziny

Prawo do posiadania Karty Dużej Rodziny przysługuje wszystkim rodzicom oraz małżonkom rodziców, którzy mają lub mieli na utrzymaniu łącznie co najmniej troje dzieci.

Przez rodzica rozumie się także rodzica zastępczego lub osobę prowadzącą rodzinny dom dziecka.

Prawo do Karty Dużej Rodziny przysługuje także ich dzieciom:

- w wieku do 18. roku życia,
- w wieku do 25. roku życia – w przypadku dzieci uczących się w szkole lub szkole wyższej,
- bez ograniczeń wiekowych w przypadku dzieci legitymujących się orzeczeniem
- o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności, ale tylko w przypadku, gdy w chwili składania wniosku w rodzinie jest co najmniej troje dzieci spełniających powyższe warunki.

Karta jest przyznawana niezależnie od dochodu w rodzinie.

Rodzice mogą korzystać z karty dożywotnio, dzieci - do 18 roku życia lub do ukończenia nauki, maksymalnie do osiągnięcia 25 lat. Osoby niepełnosprawne otrzymają kartę na czas trwania orzeczenia o niepełnosprawności.

Karta oferuje system zniżek oraz dodatkowych uprawnień. Jej posiadacze mają możliwość korzystania z katalogu oferty kulturalnej, rekreacyjnej, transportowej, gastronomicznej i wielu innych na terenie całego kraju.

VADEMECUM PRAWNE DLA RODZIN ZASTĘPCZYCH

W celu przybliżenia praw i obowiązków opiekunów zastępczych wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jak i innych aktów prawnych powstało, we współpracy Fundacji EY z Aleksandrą Nawrocką, zawodową rodziną zastępczą, a jednocześnie absolwentką Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, „**Vademecum prawnego opiekuna zastępczego, czyli przewodnika po prawie dla rodziców zastępczych**”.

Vademecum przedstawia aspekty prawne w sposób klarowny, aby każdy zainteresowany mógł zapoznać się ze swoimi prawami i obowiązkami. Zawarte w nim informacje przydatne będą zarówno dla tych, którzy pełnią już rolę rodziny zastępczej jak i dla tych, w których myśl o rodzicielstwie zastępczym dopiero kiełkuje. Ponadto uzupełnieniem treści publikacji jest zbiór wzorów pism procesowych.

Znajdą ją Państwo do pobrania na stronie internetowej:

https://www.ey.com/pl_pl/fundacja/rodzice#tab-02069261564-0

Zapraszamy do lektury i dzielenia się publikacją z innymi rodzinami zastępczymi!!!
